

Akademikern.

Medlemsmagasinet från Akademikerförbundet SSR

Fokus på
Ökad kontroll ska
stoppa brotten
i välfärden

Jagar fuskare

"Johan" på
Försäkringskassan
avslöjar bidragsbrotten
som finansierar
kriminella ligor.

Akademikern och Socionomen håller två paneldebatter under Almedalsveckan:

Hur ska välfärdsbrotten stoppas?

Miljarder rinner ut från välfärdssystemen och finansierar bland annat organiserad brottslighet. Hur ska det stoppas? Och hur mycket kontroller tål samhället?

Trängseln ökar på anstalterna – hur mår kriminalvården?

En historisk expansion pågår på landets fängelser och antalet platser ska tredubblas på tio år. Vilka blir konsekvenserna för de intagna, personalen – och för samhället?

Bland debattörerna:

Heike Erkers och Monica Engström från Akademikerförbundet SSR. David Brehm Sausdal, forskare och sociolog vid Lunds universitet. Christina Kiernan, SKR. Per Eleblad, Utbetalningsmyndigheten. Jan Jönsson (L) och Anna Wallentheim (S).

**Plats: Campus Gotland
Tid: Tisdag eftermiddag
den 25 juni**

Akademikern.

Välkommen

Foto: Viktor Gårdsäter

ÖVERVAKNING

Var går gränsen?

Annika Clemens

Chefredaktör
Akademikern

Jag kan bara föreställa mig hur det skulle vara att inse att någon av mina närmaste kollegor egentligen har jobbat för ett kriminellt nätverk. Så har det varit i exempelvis Södertälje kommun där ledningen talar om att många har tagit anställning och nästlat sig in i kommunen med syftet att föra ut skattepengar till de kriminella nätverken.

Det handlar om miljardbelopp från välfärden som finansierar kriminalitet. Ju högre upp i den kriminella ekonomin man befinner sig desto vanligare är det att tjäna sina pengar genom olaglig företagsverksamhet. Den senaste tiden har det visat sig att kriminella nätverk står bakom vårdcentraler, skolor, HVB-hem och assistansbolag.

Men de lagskärpningar som ska

Tipsa oss!

Akademikern är till för dig.

Vad vill du läsa om?

Mejla annika@akademikern.se

stoppa utflödet av välfärdspengar drivs igenom i så rask takt att diskussionen om vilka konsekvenser de får knappt hinns med. Många påskyndas med förkortad remisstid, exempelvis förslaget om säkerhetszoner som skickades ut med kortare svarstid, och dessutom över jul och nyår, något som kritiserades av flera remissinstanser.

Diskussioner om vilka långsiktiga effekter detta får behövs. Hur stor är risken att den ökade övervakningen om några år används på platser den inte är tänkt för? Och vad kommer att ske med all den information som samlas in om oss?

Värdet av den personliga integriteten kan vara lätt att ta för given så länge man har den. Men när den är borta är det för sent. ●

”Besöket är oannonserat, men det är inte så att vi spanar på något sätt.”

- 8 Ordförande**
"Nu satsar vi på akademiker i statlig sektor."
- 11 Aktuellt**
Risk för ökad prostitution i skuggan av industri-satsningen i norr.
- 15 Frågan är ...**
Hur förbereder vi oss för cyberhot och desinformationskampanjer?
- 18 Stoppar fusk**
"Johan" på Försäkringskassan avslöjar bidragsbrott.
- 29 Analys**
Vem vakar över övervakarna?
- 36 Hemliga kontroller**
Bakgrundskontroller skulle stoppa kriminella i Södertälje.
- 42 I siffror**
Här fuskas det mest.
- 44 Spaning**
Tid för arbetstidsförkortning?
- 50 Porträtt**
När Sverige rustar för krig finns prästen Luka Vestergaard där och ger råd om etik.
- 59 Vi svarar**
Tittade i andra handläggares ärenden. Hotades med varning.
- 62 Så funkar det**
Kongress 2024.
- 64 Just nu**
Rekordmånga motioner till kongressen.
- 66 I luften**
Kongress, EU-val, Almedalen och Pride.

”Uppdraget innebär inte att jag välsignar kanoner.”

KONTAKTA OSS

red@akademikern.se
www.akademikern.se

Redaktion

Chefredaktör & ansvarig utgivare
Annika Clemens,
08-556 06 440,
annika@akademikern.se

Art director Sandra Johnson

Reportrar Tim Andersson,
Therese Johansson, Karin Persson.

Fotografer Margareta Bloom
Sandebäck, Viktor Gårdsäter.

Omslag
Margareta Bloom Sandebäck

Korrektur Monika Lann

ISSN 1652-9898

Tryck Norra Skåne Offset

Produktion

A4 Text & Form på uppdrag av Akademikerförbundet SSR.
www.a4.se

Annonser

Adsales, Marie-Louise Ganebrant:
08-580 80 411, marielouise@adsales.se

Prenumeration

Medlemsprenumeration:
medlem@akademssr.se
Övrig prenumeration:
prenumeration@akademssr.se
Gratis för medlemmar. Övrig prenumeration inom Sverige 350 kr

Akademikerförbundet SSR
Box 12800, 11296 Stockholm
Besöksadress: Mariedalsvägen 4,
11296 Stockholm/ www.akademssr.se

Program hösten 2024

- **Baskurs – Harry Korman**
Malmö – 23-25 okt
3 dagar med föreläsningar, videodemonstrationer och övningar för fördjupad baskunskap om modellen.
- **Fördjupningskurs 4-dagar Harry och/eller Jocelyne Korman**
Malmö – 4-5/11 och 25-26/11
Lösningfokus är en bedrägligt enkel metod att förstå och svår att göra. Har du tappat bort hur man gjorde? Vill du fördjupa dina kunskaper och färdigheter?
- **Signs of Safety. 5-dgr intensivkurs i säkerhetsbyggande med Andrew Turnell, Malmö – 2-6 sept**
5 dagars intensivt arbete med grundaren av Signs of Safety. Oförglömligt!
- **Lösningfokus med barn och unga och deras nätverk och skola**
Yasmin Ajmal, London
Malmö – 28-29 okt
Brinner du för ditt arbete med barn och unga? Missa då inte de här dagarna med Yasmin. Hon är en av de starkast lysande stjärnorna när det gäller kliniskt arbete, det hon skrivit och hennes sätt att undervisa i lösningfokuserad samtalsmetodik.

Mer detaljer och anmälan på
www.sikt.nu/kurser
eller ring Harry på 0704-837704

18

Stockholm

"Johan" har ett utsatt jobb på Försäkringskassan. De kriminella han ibland kommer i kontakt med har högt våldskapital.

Foto: Margareta Bloom Sandebäck

50

Skövde / I fält

Prästen Luka Vestergaard är nöjd att han valde att anmäla intresse till Försvarsmakten.

Foto: Viktor Gårdsäter

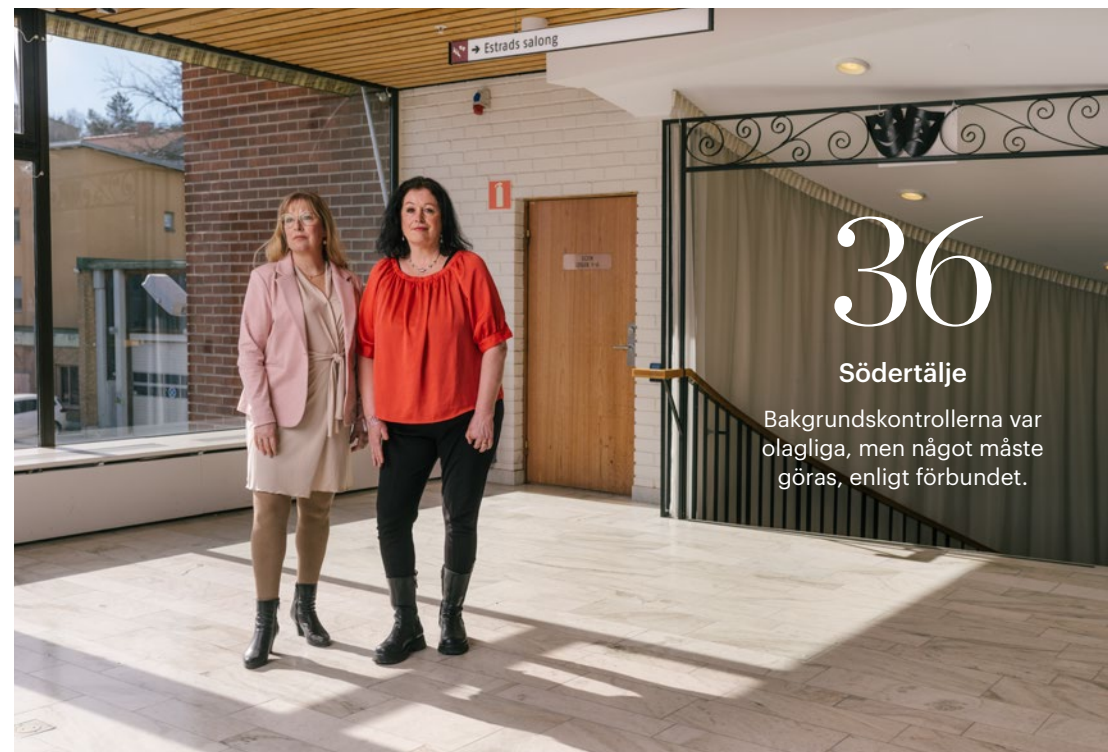

36

Södertälje

Bakgrundskontrollerna var olagliga, men något måste göras, enligt förbundet.

Foto: Viktor Gårdsäter

NY SATSNING

Vi är akademikerfacket i staten

Heike Erkers

Förbundsordförande i Akademikerförbundet SSR

Nu påbörjar Akademikerförbundet SSR en resa med målet om att bli ett starkare fackförbund för akademiker i staten. Vi vill bli en starkare röst för dig som jobbar statligt. Jag började själv mitt fackliga engagemang som arbetskonsulent på Arbetsförmedlingen, har haft mitt fackliga engagemang i statliga myndigheter och är tjänstledig från Arbetsförmedlingen.

När Axel Oxenstierna på 1600-talet byggde grunden för den statsförvaltning vi har i dag var grundtanken att ämbetsmannen skulle vara opartisk, saklig och omutbar. Det har varit idealet inom statlig förvaltning sedan dess men vi har under ett antal år sett oroväckande tendenser. Vi ser det som vårt

Förbundet i sociala medier

#facket #kollektivavtal #schysstavillkor

uppdrag att försvara och utveckla Oxenstiernas arv och den opartiska statstjänstemannen.

Staten behöver fler akademiker, alternativet är förödande. Vi ser tydligt att när myndigheter väljer vägen att sänka kompetenskraven blir resultatet sämre. Kriminalvården är ett exempel, de ska växa i rekordfart. Vi arbetar hårt för att få rätt kompetens och en bra mix i personalstyrkan. Svensk kriminalvård är enligt forskningen framgångsrik på att hindra återfall i brott. Risken i den nya inriktningen är att allt fokus blir på antalet fängelseplatser och att de som döms låses in utan insatser för att förhindra nya brott efter avtjänat straff.

Akademikerförbundet SSR

Besök förbundet på Akademssr.se

Grunden för en stark rättsstat är kompetenta statstjänstemän som vågar använda hela sin kompetens. Vi vill inte att statstjänstemän ska förvandlas till knapptryckare som jobbar i allt för politiskt detaljstyrda regelverk. Politikerna måste lita på professionens kompetens att leverera utifrån lag, förordning och regleringsbrev.

Vi kan konstatera att politiken har tagit flera steg som kan uppfattas som en vilja att politisera statsförvaltningen, det oroar. 2023 började Regeringskansliet sätta löner beroende på hur de anställda arbetade med Tidöavtalet. Något vi kritiserade och som nu har rullats tillbaka.

Den senaste statsbudgeten innebär nedskärningar som går ut över medarbetarna och medborgarna. Ökad stress och sämre medborgarkontakt är följderna. Vi ser samtidigt att personalpolitiken på många håll försämras. Det blir helt enkelt mindre attraktivt att vara statligt anställd samtidigt som vi ser stora rekryteringsbehov framåt.

Akademikerförbundet SSR ska bli starkare i staten. Vi hoppas att du som jobbar i staten är med på resan och hör gärna av dig med tankar och idéer. ●

Det vill vi göra för dig som jobbar i staten

Ett. Mer riktad kommunikation och föreläsningar till dig i staten.

Två. Mer fokus på förutsättningarna för samhällsvetare i staten och hur politiska beslut påverkar era jobb.

Tre. Ett utbildningspaket för medlemmar och förtroendevalda i staten med allt ifrån grundutbildning till arbetsmiljö och det statliga löneavtalet.

Fyra. Tillsammans med våra förtroendevalda på myndigheterna utveckla vår fackliga politik om statlig styrning och myndigheternas framtida utveckling.

FACKLIGT ARBETE

Lokalt engagemang ger framgångar

Varje vecka och varje dag bedrivs det fackliga arbetet. Här är några nedslag. Läs mer på Akademikern.se.

Umeå:

Lokalföreningen i Region Västerbotten har senaste tiden drivit frågan om handledning för regionens kuratorer. "Medlemmar stod helt utan handledning. Det har varit en djungel", säger ordförande Santa Antane.

Ragunda:

På drygt tio år har lokalföreningen femdubblat sitt medlemsantal. Föreningen skickar välkomstbrev till alla nyanställda. "Vi har roligt när vi ses."

Arvika:

Frågor om lön och friskvård lockar nya medlemmar till lokalföreningen. För styrelsen är det viktigt att visa vad de gör. "Både små och stora saker."

Nyköping:

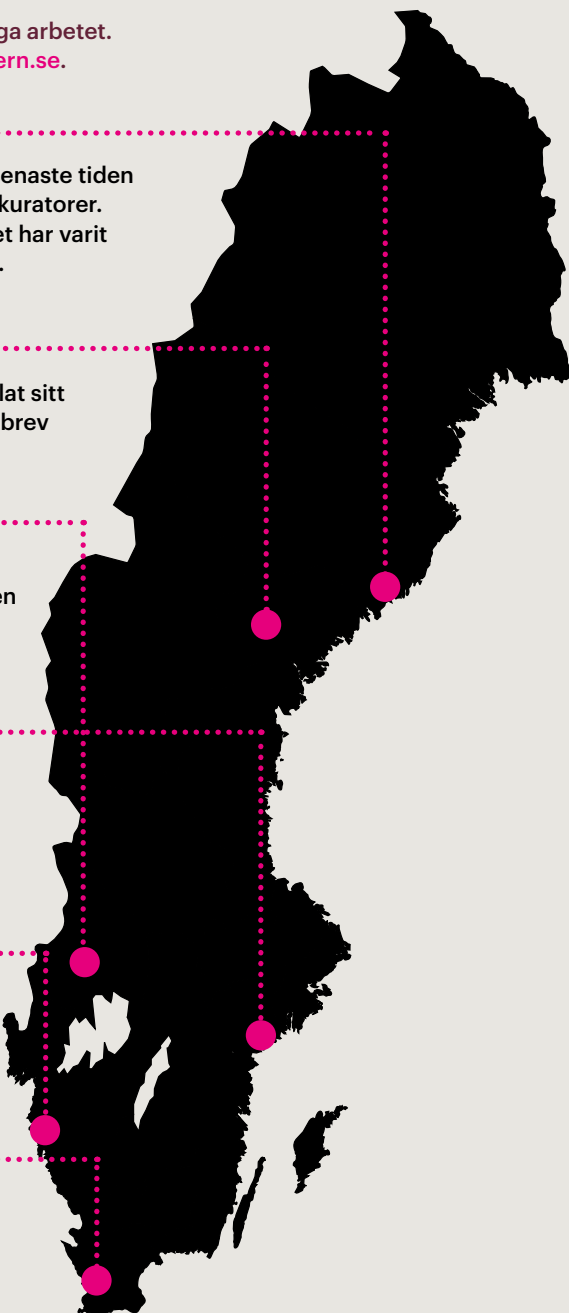
En nybildad förening som driver på för att få en rimligare arbetsbelastning för medlemmarna. "Viktigt att se sig som en tillgång för arbetsgivaren."

Göteborg:

Bröt sig nyligen ur Saco-rådet som samlar flera förbund i kommunen. Mycket fackligt arbete bedrivs i arbetsplatsföreningar. "En enorm skillnad i engagemang."

Malmö:

Lokalföreningen gjorde en enkätundersökning bland skolkuratorer som visade att nedskärningar har skapat stor oro och sämre arbetssituation.

Fler nyheter

Följ nyhetsflödet på Akademikern.se

OMSTÄLLNING

Krav på enklare regler och mer pengar

När ansökan för omställningsstudiestöd öppnade den 1 april i år kraschade sajten: 10 000 anmälde intresse redan första dygnet.

– Kompetensförsörjningen inom välfärden är utan tvekan arbetsmarknadens största problem, säger Ursula Berge, samhällspolitisk chef på Akademikerförbundet SSR.

Hon har kallat det ett avtalsbrott från regeringens sida att inte göra mer för att få upp volymerna och ner handläggningstiderna. Nu kommer vissa åtgärder. Men enligt förbundet kommer det krävas mer i form av både medel och regelförenklningar, samt andra typer av reformer.

– Hela utbildningsutbudet måste växa till med olika typer av kortare fristående kurser.

Text: Tim Andersson Illustration: Getty Images

KOLLEKTIVAVTAL

Nytt avtal i hamn

Bara timmar före påskhelgen kom parterna överens om nytt kollektivavtal. Ett ettårigt avtal ger förbundets 35 000 medlemmar som är anställda i kommuner och regioner en löneökning på 3,3 procent.

– Jag tycker att vi har en bra överenskommelse med många stora satsningar, säger förhandlingschef Markus Furuberg.

– Vi tar ett rejält tag kring lönebildning och arbetstidsreglering.

DISKRIMINERING

Jämlikhetsdata mot rasism

Jämlikhetsdata behövs för att bekämpa diskriminering, sades i en paneldebatt som hölls på FN:s dag mot rasdiskriminering.

– Vi behöver ha ett systematiskt arbete på plats – att tro att om man bara går på magkänsla eller om alla bara är snälla så löser sig problemen är feltänkt, säger Marie Cham, ombudsman på Akademikerförbundet SSR.

EXPLOATERING

Risk för prostitution kring industri-satsningarna

Norrbottnen och Västerbotten står i fokus när de gröna industrierna breder ut sig. Stora fabriker växer fram och bostäder, skolor och barnomsorg byggs för att möta en växande befolkning.

Men det finns fler utmaningar – på byggena, i barackerna och omkring anläggningarna. Jämställdhetsmyndigheten varnar för att prostitution och människohandel ökar i spåren av samhällsomvandlingen i norr.

– När de stora industrierna växer fram

finns det mycket pengar och män i omlopp. Det är massiva satsningar med många underleverantörer. När många män samlas på ett ställe vet vi även att risken för sexköp ökar. Det är också en marknad för människohandlare och kopplare som vet att efterfrågan finns på dessa orter där stora bygg- och industri-satsningar sker, säger Sofie Kindahl, utredare.

Eva Norlin, regionkoordinator mot prostitution och människohandel, befarar ett ökat tryck på unga kvinnor.

– Runt samhällsomvandlingen finns en ökad efterfrågan på olika former av exploatering, både vad gäller arbetskraft och sexuella tjänster. Det vi oroar oss för främst är inte de utländska kvinnorna som reser runt i regionen, utan snarare unga tjejer och kvinnor lokalt som har erfarenhet av sex mot ersättning. De får sannolikt ett större tryck mot sig när industrisatsningarna tar fart.

Text: Therese Johansson Illustration: Getty Images

ARBETSMILJÖ

Larm: "It-miljö skapar ohälsa"

Den digitala arbetsmiljön på Arbetsförmedlingen skapar frustration, ilska, stress och ohälsa. Det hävdar skyddsombuden på myndigheten som vänt sig till Arbetsmiljöverket för stöd och kräver åtgärder.

– När system och program inte funkar som de ska och du inte kan utföra arbetet hamnar du efter. Det löser många genom att kompensera; jobba fortare, skippa rasterna, jobba obetalt på kvällen, komma tidigare till jobbet, kanske till och med hoppa över toalettbesök. Det skapar en stress och en väldigt ohälsosam arbetsmiljö, säger Mattias Gustafsson, huvudskyddsombud.

Det saknas rutin och styrning från arbetsgivaren, anser han och hoppas att Arbetsmiljöverket kommer med riktlinjer som underlättar för fler.

– Vi tror inte att det är enbart Arbetsförmedlingen som har dessa utmaningar.

20

procent. Så mycket ökar risken att dö i förtid för den som har en otrygg anställning. Även om risken att dö i förtid är liten är det höga överrisker, enligt forskare vid Karolinska institutet. Läs mer på Akademikern.se

Utredning – Behandling – Akut

Vi är ett HVB-hem för familjer sedan 1986. Vi erbjuder en trygg och utvecklingsstimulerande miljö för både barn och vuxna. Och har så gjort i över 30 år men vi är inte nöjda med det utan jobbar hårt för att fortsätta utvecklas!

Nanolfsvillan är beläget centralt i Finspång och har plats för 8 familjer som bor i egna lägenheter. Vi arbetar såväl med traditionella behandlingsplaceringar, utredningar som med kortare, flexibla placeringar.

Vi har idag ramavtal med 191 kommuner.

Besök www.nanolfsvillan.se eller ring oss på 0122-159 89 så berättar vi mer.

www.nanolfsvillan.se • tel. 0122-159 89

BARN MEDICINERAS I ONÖDAN

Barn som får antidepressiv medicin ökat med 200 %. Fler måste ges annat stöd. Sverige behöver fler leg. psykoterapeuter.

Psykoterapiföreningen tar fighten för en förändring.

Läs vår debattartikel här!

Akademikerförbundet SSR
PSYKOTERAPEUTFÖRENINGEN

Förstärkt konsulentstött familjehemsvård

Brizad erbjuder förstärkt konsulentstött familjehemsvård

Vi har familjehemsvård i olika nivåer där det ges möjlighet för individen att rehabiliteras och utvecklas i en familj med engagemang och ett informellt nätverk.

En och samma familjehemskonsulent är kopplad till ärendet, med tillgänglighet **24 timmar per dygn**. Familjehemmets omsorg kompletteras med vårdinsatser som vi anpassar individuellt efter uppdragets karaktär, behov och socialtjänstens önskemål. I vår verksamhet finns också en anställd psykolog och kontrakterad psykiater.

En placering i ett förstärkt konsulentstött familjehem kan ses som ett **fullgott alternativ till institutionsvård**.

Våra familjehem är familjer som kan erbjuda en **trygg och förutsägbar vardag**. Den viktigaste uppgiften är att tålmodigt bygga upp en ömsesidig, pålitlig och varaktig relation samt en känslomässig bindning oavsett livssituation, problematik eller diagnos.

Brizad

BEHANDLINGSKONSULT

Brizad Behandlingskonsult AB
Box 1087
824 12 Hudiksvall

0650-59 53 30
info@brizad.se • brizad.se

Förfrågningar och information:

CHRISTINA KRÅKES
Placeringskonsulent
070-837 19 01 christina.krakes@brizad.se

KRISTINA SUND
Placeringskonsulent
070-837 69 37 kristina.sund@brizad.se

Verksamhetschef:

LENA MARIA GRANDIN
Verksamhetschef
070-837 21 78 lenamaria.grandin@brizad.se

Frågan är...

Supervalåret 2024 för med sig ökade risker och det varnas för både cyberattacker och påverkanskampanjer.

SÄKERHET

Det varnas för ryska påverkanskampanjer och hackerattacker inför EU-valet och det amerikanska presidentvalet. Hur ska man förhålla sig till cyberhotet på jobbet?

Text: Tim Andersson
Foto: Getty Images

Johan Turell
Chef för strategi och samordning
på MSB:s cyberavdelning

– **Man måste jobba** systematiskt med det här frågorna. Det gäller organisationen som helhet men också den enskilde medarbetaren, som bör vara medveten om den grundläggande cyberhygien och inte arbeta på sätt som gör det svårt för kollegor att skilja på legitim och illegitim kommunikation. Om man exempelvis sätter i system att skicka varandra kortlänkar, där man inte ser vilka sidor de leder en till, kan det sätta sig en vana att klicka på sådana.

Det handlar om att ständigt hålla sig ajour om de sårbarheter som upptäcks och säkerhetsuppdateringar som tillgängliggörs för att åtgärda dem. CERT-SE inom MSB är Sveriges nationella it-incidenthanteringsfunktion, som samlar in och sprider information om aktuella hot mot

it-säkerhet. Typiskt sett meddelar de när sådana sårbarheter blivit kända i ett tidigt skede. Ofta handlar det då om att vara snabb på bollen och installera eventuella säkerhetsuppdateringar.

”Nätfiske är ett jättestort problem, också på arbetsplatser.”

JESPER FALKHEIMER

Jesper Falkheimer
Professor i strategisk kommunikation vid Lunds universitet

– Hotet i form av otillbörlig informationspåverkan ökar under valperioder som nu. Det kommer från fientligt inställda stater som Iran, Kina och framför allt Ryssland. Samtidigt är det någonting som kommer att finnas kvar och eskalera. Sverige är relativt väl rustat, men inte perfekt. Vi såg konsekvenserna av LVU-kampanjen. Det här är något som vi måste leva med och bygga upp en resiliens mot.

Det finns en del basala men ganska kloka råd: Var en aktiv informationskonsument – kolla upp källan och jämför med annan information – och håll ett huvudsakligt fokus på etablerade informationskällor. När det gäller cyberhotet är tipsen ännu mer grundläggande: Klicka inte på länkar utan att först göra en bedömning av dem. Nätfiske är ett jättestort problem, också på arbetsplatser. Alla måste tänka på det här. Det finns absolut anledning att vara mer vaksam på arbetsplatser framöver.

Maria Holgersson

HR-direktör på Kalmar kommun

– Innan it-attacken som slog ut flera system i Kalmar kommun i februari hade vi inom HR börjat prata om rutiner vid sådana här händelser, men inte konkret hunnit att ta fram några. Situationen var därför rätt mycket: ”Okej, nu är vi här – vad gör vi?” Vi hade nästan 10 000 löner att betala ut men inget fungerande lönesystem.

Vad vi gjorde var att snabbt ställa om till manuellt arbete, vilket bland annat innebar att vi plockade fram tidrapporter från tjugo år tillbaka.

I alla steg försökte vi sedan gå så systematiskt och metodiskt till väga som möjligt. Inom HR-ledningen satte vi upp en egen ”krisorganisation” med täta kontakter, för att kunna fånga upp snabba förändringar, och ordnade återkommande fysiska informationsmöten.

Kommunikationen är avgörande vid sådana här situationer, men också svår: Den ska vara korrekt och nödvändig, och helst inte skapa fler frågor än den besvarar. Det är också viktigt att häva desinformation, som lätt uppstår i pressade lägen.

Vi hanterar fortfarande mycket av arbetet manuellt, framför allt kring lönehanteringen. Det pågår ett otroligt krävande efterarbete.

Icke-våldsgrupp för män

Utväg Södra Älvsborg erbjuder en manualbaserad certifierad utbildning i att leda icke-våldsgrupp

12-16 augusti 2024

Utväg Södra Älvsborg erbjuder utbildning i den manualbaserade metoden att

Leda icke-våldsgrupp för män

Utbildningen hålls under fem dagar i Borås under ledning av Per Isdal (ATV), som utarbetat manualen på uppdrag av Utväg.

För information och anmälan:
www.utvag.se

Våld i nära relationer

Utväg Skaraborgs manualbaserade metod erbjuder följande tredagars-utbildningar

3-5 september 2024

Utväg Skaraborg erbjuder två utbildningar i de manualbaserade metoderna att

Leda gruppverksamhet för kvinnor som upplevt våld i nära relation.

Leda gruppverksamhet för barn som upplevt våld i familjen inkl. parallell föräldragrupp.

En omfattande utvärdering av Utväg Skaraborgs gruppverksamhet för våldsutsatta kvinnor har genomförts och resultatet finns att läsa i en rapport som färdigställdes januari 2024. Finns att laddas ner på www.utvag.se

För information och anmälan:
www.utvag.se

Tema: Demokratins utmaningar

Skriver du C-uppsats?

Tävla om 10 000 kr

POLITICES STUDENTERNAS
RIKSORGANISATION

Akademikerförbundet SSR

Läs mer om hur du deltar här!

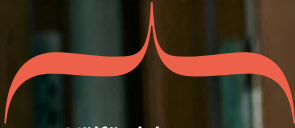
Försäkringskassan
har ett tydligt mål:

De felaktiga utbetalningarna,
ibland på miljontals kronor
till samma person, måste
stoppas. Johan är en
av dem som bedriver
detektivarbetet.

Text: Karin Persson Foto: Margareta Bloom Sandebäck

Färdig- fuskat

Välfärdsbrotten
finansierar
kriminella ligor.
Försäkringskassan
steppar upp för att
stoppa dem.

Kontrollenheten är skild från övriga verksamheten, berättar Kerstin Tawaefi Hällström och Bardia Kharazmi. →

J

"Jag intygar på heder och samvete att de uppgifter jag lämnar är riktiga och fullständiga". Den där lilla rutan som ska klickas i när man till exempel ansöker om vab kan få det att suga till i magen på vilken småbarnsförälder som helst. Har jag verkligen gjort rätt?

Jo, de flesta gör trots allt rätt när de ansöker om ersättningar från Försäkringskassan. Men det gäller långt ifrån alla. Förra året upptäcktes felaktiga utbetalningar på över en och en halv miljard kronor, samtidigt som problemet uppskattas vara många gånger större än så. I den stora majoriteten av fallen är det den som söker som gör fel och drygt hälften bedöms vara avsiktligt.

För att motverka bidragsbrott finns Försäkringskassans kontrollverksamhet. Här jobbar 270 personer och i april meddelade regeringen att myndigheten får ytterligare 100

miljoner kronor för att anställa fler utredare och öka kontrollerna.

En av dem som jobbar för att stoppa bidragsbrott är kontrollutredaren Johan (som egentligen heter något annat men behöver vara anonym i artikeln, vi återkommer till varför). Han har de senaste tre åren ägnat varje arbetsdag åt detektivarbete för att upptäcka fel och återkräva ersättningar som aldrig skulle utgått.

– Jag och mina kollegor älskar det vi gör. Drivkraften är hög att ställa saker och ting till rätta, säger han.

Vi träffar Johan och de två enhetscheferna Kerstin Tawaefi Hällström och Bardia Kharazmi på Försäkringskassans huvudkontor vid Telefonplan i Stockholm. Till skillnad från huvudkontorets övriga medarbetare, som jobbar i ett aktivitetsbaserat kontorslandskap och slår upp sin dator där det passar bäst för dagen, har de sina arbetsplatser i ett låst rum som bara kontrollenheternas medarbetare har tillträde till.

När Akademikern är på besök hänvisas vi till anonyma lokaler några →

Johan

Utbildning

Personalvetare

Arbetar

Kontrollutredare

"Drivkraften är hög att ställa saker och ting till rätta."

"JOHAN"

→ våningar ner – tomma mötesrum och föreläsningssalar där inget känsligt skulle kunna fångas på vare sig bild eller band.

Kontrollenheternas arbete ska vara lite skilt från den övriga verksamheten eftersom känslig information hanteras. Däremot är det inte hemligt vad som pågår innanför den låsta dörren.

Tvärtom.

– Det är jätteviktigt att förmånsavdelningarna vet vad vi jobbar med. För mycket av det vi utreder kommer ju från dem, säger Kerstin Tawaefi Hällström.

Förra året avslutade Försäkringskassan över 30 000 kontrollutredningar, en siffra som ökat stadigt under de senaste åren. Även antalet anmälningar, underrättelser och tips från Försäkringskassans egna förmåns-handläggare, andra myndigheter, kommuner och privatpersoner har ökat.

När ett tips kommer in får Johan eller någon av hans kollegor i uppdrag att utreda det. Ibland visar det sig direkt att ärendet kan läggas ner, som när det står klart att den där grannen, som verkar jobba fastän den är sjukskriven, i själva verket inte alls får någon ersättning från Försäkringskassan.

– Finns ingen ersättning finns det heller ingenting att utreda.

Andra gånger tar det veckor eller månader att komma fram till hur mycket ersättning – om någon – en person skulle fått. Johan värderar informationen i det aktuella tipset och hämtar in underlag från olika myndig-

heter, kommuner, personers arbetsgivare eller andra källor till information för att kunna bedöma sanningshalten och verifiera eller avfärda det påstådda felet. Vanligtvis ger han sig inte till känna förrän han kommit en bra bit eller är klar med utredningen och har fattat ett beslut.

Om ärendet kräver det kan ett arbetsplatsbesök eller hembesök bli aktuellt. Det kan till exempel handla om fall där två personer är folkbokförda på två olika adresser och båda får någon typ av ersättning för boende, men där Försäkringskassan har uppgifter som visar att de verkar bo tillsammans.

Bardia Kharazmi

Utbildning
Statsvetare

Arbetar
Enhetschef

"Det är en åtgärd som kan kännas integritetskränkande, så vi använder den bara om vi verkligen behöver."

KERSTIN TAWAEFI HÄLLSTRÖM

Inför ett sådant besök görs alltid en säkerhetsbedömning i samråd med polisen som kan bedöma om det är lämpligt att gå till den aktuella platsen. Sedan knackar två kontrollutredare på tillsammans, försedda med larm och i tät kontakt med chefen.

– Besöket är oannonserat men det är inte så att vi spanar på något sätt, understryker Kerstin Tawaefi Hällström.

– Det är också en åtgärd som kan kännas integritetskränkande, så vi använder oss bara av den om vi verkligen behöver.

När ett fel väl upptäckts stoppas utbetalningen direkt, sedan återkräver Försäkringskassan pengarna. Om felet bedöms vara avsiktligt polisanmäls saken. Förra året skedde det över 8 000 gånger. Antalet polisanmälningar är högst inom fall som rör barnbidrag, föräldrapenning och tillfällig föräldrapenning, men det betyder inte att småbarnsföräldrar är de värsta fuskarna. Snarare beror det på att väldigt många människor får den typen av bidrag.

Kerstin Tawaefi Hällström

Utbildning
Fristående universitetskurser

Arbetar
Enhetschef

Det finns ingen typisk bidragsbrottsling, menar Bardia Kharazmi.

– Det hade ju varit lätt om det fanns en typisk person, någon med slokhatt och trenchcoat. Men så är det inte. Det är vem som helst, från vabbande småbarnsföräldrar till personer med kopplingar till organiserad brottslighet. Det största återkravet som Försäkringskassan ställt i närtid gällde en assistansanordnare, som i maj 2020 fick veta att över 21 miljoner kronor skulle betalas tillbaka. Pengarna hade gått ut under drygt fem år.

Det händer att Johan nystar upp liknande, stora härvor. Han hittar till

→ exempel företag som har bildats enbart för att ge vänner och anhöriga anställningsbevis. Anställningar som de sedan kan sjukskriva sig ifrån och inkassera sjukpenning, trots att de i själva verket har varken jobb eller lön att missa.

– Det är ett luftslott som kan vara svårt att upptäcka, men när man gör det är det väldigt uppenbart.

"I en ekonomiskt pressad situation får man inte glömma bort det förebyggande arbetet."

DANIEL RANDER

Det förekommer att kontrollenheternas medarbetare blir utsatta för hot, trakasserier och otillbörlig påverkan. Ibland är hoten diskreta, ibland framgår budskapet med all önskvärd tydlighet.

Enhetscheferna Kerstin Tawaefi Hällström och Bardia Kharazmi berättar att de jobbar mycket förebyggande när det gäller medarbetarnas säkerhet. Om man är medveten om vilka säkerhetsrisker som föreligger och hur hoten kan låta går det oftast, med rätt samtalsteknik, att stävja en hel del och få till bra avslut på samtalen, menar de.

Johan har mottagit både suicidhot och hot mot sig själv. Utasor i stil med "jag vet var du bor" förekommer, men han känner sig inte rädd eller orolig. Däremot har han ett förhöjt säkerhetstänk som följer med honom, även när han är ledig.

← Nyligen meddelade regeringen att Försäkringskassan får 100 miljoner kronor extra för att öka kontrollerna av felaktiga utbetalningar.

– Jag är mer vaksam och uppmärksam generellt. Att jag är anonym i den här artikeln känns bra eftersom det finns risker i det vi gör och vi vill inte exponeras mer än nödvändigt. Jag behöver känna mig trygg och säker i mitt arbete.

I höstas gav regeringen en särskild utredare i uppdrag att överväga och föreslå sekretesslättnader mellan myndigheter, för att man bättre ska kunna förebygga, utreda och bekämpa olika former av fusk och brottslighet. Kerstin Tawaefi Hällström och Bardia Kharazmi välkomnar initiativet och ser inga risker med att lätta på sekretessen.

– Nej, vi ska ju bara utreda det som vi har anledning att utreda, inget annat. Så jag ser det bara som något positivt, Kerstin Tawaefi Hällström.

Att samverka med andra myndigheter fungerar bra är en mycket viktig framgångsfaktor för kontrollverksamheten, enligt de båda enhetscheferna. Ökade resurser till verksamheten skadar inte heller.

"Stängt för genomfart, hänvisning till andra vägar" står det på den låsta dörren bakom vilken Johan jobbar.

Foto: Försäkringskassan

– Vi gör ett väldigt bra jobb utifrån de resurser vi har, men om vi blev fler skulle vi kunna göra ett ännu bättre jobb, säger Bardia Kharazmi.

På senare år har arbetet med att minska de felaktiga utbetalningarna från välfärdssystemen fått ökad prioritet på flera myndigheter. På Försäkringskassan har man framför allt stärkt arbetet inom just kontrollutredningsverksamheten. Från fackligt håll har det dock höjts ett varningens finger för att omfördela resurser från det förebyggande arbetet till kontrollverksamheten.

– Det finns människor som vill samhället illa och jag säger inte att kontroller är en felaktig prioritering. Men i en ekonomiskt pressad situation är det viktigt att man inte glömmer bort det förebyggande arbetet, säger Daniel Rander, ordförande i Saco-S på Försäkringskassan.

Som exempel nämner han att myndigheten minskade på sina telefontider så att det blev svårare att få hjälp.

– Om du inte kan komma i kontakt med myndigheten är det ett problem.

Enhetscheferna Kerstin Tawaefi Hällström och Bardia Kharazmi delar emellertid inte Daniel Randers farhågor.

– Vi jobbar ständigt med våra ansökningsprocesser, för att det ska vara enkelt att göra rätt och svårt att göra fel. Det finns också jättemycket information på vår hemsida. Men det är klart att det kan bli längre väntan i telefon, säger Kerstin Tawaefi Hällström.

De minskade telefontiderna visade sig dock inte fungera så bra och de utökades nyligen igen.

När Johan avslöjar ett bidragsbrott upplever han inget segerrus för att →

Det är ett utsatt arbete som Johan har. När han letar efter felaktiga utbetalningar kan det röra sig om grovt kriminella nätverk.

→ jakten gett resultat. Det finns ingenting att fira efter ett beslut om återkrav. Mer kanske man kan tala om tillfredställelse.

– Känslan är att jag är med och ställer saker och ting till rätta. Jag tycker att det känns jätteviktigt att värna om vårt gemensamma. Min drivkraft är att stoppa de felaktiga utbetalningarna, och det gör vi varje dag.

– I den bästa av världar hade vi inte behövt vara här. Men nu vet vi ju att det förekommer felaktigheter, att folk försöker sko sig på det allmänna, så då måste vi försöka se till att det blir rätt, säger Bardia Kharazmi.

Johan tycker inte att arbetet har gjort honom cynisk eller påverkat hans syn på andra människor. Han vet att det är bara en liten andel som utför bidragsbrotten.

– Många av våra utredningar resulterar ju också i att vi kan konstatera att en person har fått rätt ersättning. Och det är minst lika viktigt, påpekar Kerstin Tawaefi Hällström.

Johan säger att han tycker om att lägga pussel, värdera information och avgöra vad som är nästa steg för att nå framgång. Som svårast är jobbet när han förstår att det föreligger ett fel i ett ärende, men inte lyckas bevisa det.

– Då kan jag inte ställa felet till rätta. Pengarna har kanske betalats ut i flera år redan och utbetalningarna får fortsätta. Det kan vara väldigt svårt att acceptera. ●

Mest läst på SOCIONOMEN.SE

- 1 Stefan vet hur fort det kan gå utför
– förlorade allt under 90-talet
- 2 Så ska barnen hållas borta från gängen
- 3 Ny kunskap om hur det är att som biologiskt barn
växa upp i familjehem
- 4 Vad händer om människor inte tillåts bli hur rika som helst?
- 5 För många är det nästan omöjligt att få en bostad

Följ oss på
Socionomen.se
**Logga in för att få
tillgång till allt låst
material.**

Pssst!

Du kan också
teckna en gratis
prenumeration
på Socionomens
nyhetsbrev.

Socionomen

Registrera dig
som chef idag!

Har du blivit chef?

Grattis till din nya roll! När du som är medlem i **Akademikerförbundet SSR** blir chef och registrerar det hos oss blir du också automatiskt medlem i **Svensk Chefsförening**.

Rollen som chef är speciell. Du är både anställd och företrädare för arbetsgivaren och just därför finns Svensk Chefsförening. Vi kan chefsfrågor och vi kan ge dig som är chefsmedlem rätt typ av stöd och möjlighet att utvecklas i din roll.

Läs mer om allt du får på akademssr.se/chef

Scanna koden

Svensk
Chefsförening

EN DEL AV AKADEMIKERFÖRBUNDET SSR

Analys

Välfärdsbrott

Ökad kontroll ska stoppa välfärdsbrotten som finansierar kriminella nätverk. Men vilka risker finns? Och vem vakar över övervakarna?

Vem har
ögonen på
dig?

Text: Karin Persson

En del av den ekonomiska brottsverksamheten kan man få bort genom mjuka verktyg.

SARA PERSSON

vilja att betala skatt när man ser att pengarna går till annat än vad de ska.

Välfärdsbrotten har också blivit en allt viktigare inkomstkälla för den organiserade brottsligheten. Kriminella gäng med våldskapital har länge huvudsakligen livnärt sig på narkotikahandel, men nu står det klart att olika typer av bidragsbrott göder verksamheten i ännu större utsträckning.

– Lite högre upp i den kriminella hierarkin använder man företag för att begå brott. Man är inne i alla typer av branscher där man kan begå brott och tjäna pengar.

Nyligen deklarerade regeringen att det är av högsta prioritet att stoppa bidragsfusket om vi ska kunna minska problemen med gängbrottslighet. Upptäcktsrisken för den här typen av ekonomisk brottslighet är emellertid relativt låg, förklarar Sara Persson.

– Vid till exempel rån eller inbrott anmäler brottsoffret i regel att man blivit utsatt. När det gäller bidragsbrott upptäcker vi brotten först om vi aktivt genomför kontroller. Upptäckts- och anmälningsfrekvensen är alltså helt beroende av att vi har effektiva kontrollsystem som fångar upp dessa brott, och att vi lägger resurser på att använda dem.

Regeringens särskilda utredare Amir Rostami föreslår att myndig-

Läkarkliniker som inte bedriver den vård de utger sig för. Oseriösa konsultföretag som förmedlar bristfälliga familjehem åt barn. Och privatpersoner som lurar till sig stora summor i bidrag de egentligen inte är i behov av. Välfärden blöder pengar. Varje år beräknas omkring 15 miljarder kronor betalas ut felaktigt i bidrag och stöd, och i över hälften av fallen beror det på att den som söker avsiktligt gör fel.

Den ökande välfärdsbrottsligheten är ett allvarligt problem av flera skäl,

förklarar Sara Persson, brottsförebyggande specialist på Ekobrottsmyndigheten.

– Dels är det mycket pengar som försvinner ut från våra system, bland annat till bristfällig vård

vilket leder till att vi får allvarliga missförhållanden. Dels får vi en minskad

15 miljarder Hälften av felen görs avsiktligt

• **Under 2021 betalade staten ut 728 miljarder kronor i olika stöd och förmåner till enskilda personer. Av dessa bedöms ungefär 2 procent, 14,6 miljarder kronor, vara felaktiga utbetalningar, utifrån de studier av felaktiga utbetalningar som beslutande myndigheter genomfört. Förmodligen är den faktiska omfattningen av felaktiga utbetalningar ännu större.**

• **De sökande orsakade 90 procent av det felaktigt utbetalade beloppet. I över hälften av felen som rapporterades, 56 procent, fanns misstankar om att brott låg bakom de felaktiga utbetalningarna.**

• **Ekonomiska incitament i kombination med låg upptäcktsrisk motiverar gärningspersoner att begå brott mot välfärdssystemen. Under 2021 upptäcktes och polisanmälades misstänkta bidragsbrott motsvarande 734 miljoner kronor, vilket bara är en tiondel av det uppskattade beloppet för misstänkta bidragsbrott samma år.**

Källa: Utredningen "Ett stärkt och samlat skydd av välfärdssystemen"

heter som Försäkringskassan, CSN och Migrationsverket ska jobba systematiskt brottsförebyggande. Utredningens slutbetänkande innehöll också förslag på sanktionsavgifter för dem som lämnar oriktiga uppgifter och att den som döms för bidragsbrott ska stängas av från bidragssystemet en period.

Den senaste tiden har regeringen också tillsatt flera andra utredningar och lämnat en rad förslag som syftar till att öka och underlätta övervakningen i samhället. Pressmeddelandena på temat duggar tätt: "Arbetet mot felaktiga utbetalningar och bidragsbrott växlas upp", "Krafttag mot den kriminella ekonomin" och "Myndigheter, kommuner och a-kassor ska utbyta mer information" är bara ett litet axplock av rubrikerna.

Sara Persson välkomnar de utlovade krafttagen, även om hon påpekar att det viktigaste inte är att "slå näven i bordet".

– Man pratar ofta om att man behöver stärka rättsväsendet, om hårdare tag. Men en viss del av den ekonomiska brottsverksamheten kan man faktiskt få bort genom mjuka verktyg.

Som exempel nämner hon kommuner som har skickat brev till personer med ekonomiskt bistånd och frågat: Behöver du verkligen det här bidraget fortfarande?

– I en kommun svarade ungefär 30 procent nej, det gör jag inte. Man är inte beredd att ljuga, men om ingen frågar så fortsätter man att söka.

Det går inte att nämna några få åtgärder som kommer att lösa problemet med välfärdsbrottsligheten. I stället handlar det om att skruva på väldigt många skruvar, menar hon. En →

Hårdare tag (ett axplock!)

Fler poliskameror

Oktober 2023. Antalet fasta och mobila bevakningskameror ska öka drastiskt till slutet av 2024, meddelar regeringen till Polisen.

Hemlig dataavläsning

December 2023. Lagen om hemlig dataavläsning infördes 2020, utökades 2023 och föreslås nu bli permanent. Lagen ger brottsbekämpande myndigheter rätt att vid misstanke om allvarlig brottslighet "hacka" sig in i en misstänkt persons dator eller telefon.

Visitationszoner

Februari 2024. Tidöavtalet utlovade visitationszoner. När regeringen och SD presenterar förslaget talar de om "säkerhetszoner" där polisen får rätt att visitera personer och genomsöka fordon i vissa områden utan brottsmisstanke.

Mer kamerabevakning

April 2024. Utökade möjligheter för kamerabevakning i offentlig verksamhet presenteras i en utredning.

Ansiktsigenkänning

Maj 2024. En utredning i snabbspår analyserar förutsättningarna för att låta polisen och Säkerhetspolisen använda kameraövervakning med ansiktsigenkänning mer än i dag.

Sekretessen bryts

Juni 2024. En ny lag träder i kraft som ger myndigheter, kommuner och a-kassor förutsättningar att dela sekretessbelagd information för att stoppa felaktiga utbetalningar och stoppa fusk.

Källor: Regeringskansliet

→ sådan skruv är just att öka myndigheters möjligheter att utbyta information.
– Det skulle göra det lättare att kontrollera att pengarna går till det som de är avsedda för.

Men vad händer när kontrollen ökar? Parallellt med linjen om hårdare tag är det många som ser risker med den ökade övervakningen. Vid flera tillfällen har Justitieombudsmannen riktat allvarlig kritik mot kommuner som tagit lagen i egna händer i försök att upptäcka brott mot välfärdsystemen. Det gäller till exempel Norrköping, som använt otillåten övervakning och kartläggning av enskildas personliga förhållanden, genom att bedriva fysisk spaning och fotografera personer som syns i fönster eller på balkonger. Även Södertälje, som utfört bakgrundskontroller av alla kommunens anställda, har fått skarp kritik.

Marie Eneman är docent i informatik vid Göteborgs universitet och forskar om övervakning och integritet. När hon ombeds nämna några exempel på hur övervakningen i samhället har ökat vet hon knappt var hon ska börja, men väljer ett par av de förändringar hon anser mer anmärkningsvärda. Som en pågående utredning, ett snabbspår, där man vill se över och utöka möjligheterna för polisen att kombinera kamerabevakning med ansiktsigenkänning. Eller som den nya lagen om hemlig dataavläsning som trädde i kraft 2020, utökades 2023 och nu föreslås bli permanent.

– Det är att betrakta som ett paradigmskifte i Sverige. Vi har ett otroligt starkt politiskt tryck just nu, där man har jättehög tilltro till att övervakning

ska vara någon form av svar på väldigt allvarliga och stora samhällsfrågor, säger hon.

Som forskare tar Marie Eneman inte ställning för eller emot ökad övervakning. Å ena sidan behöver vi utveckla effektiva metoder för att bekämpa brottslighet, betonar hon. Å andra sidan visar forskning att kraftfulla förslag som genomförs med hög hastighet oftast motiveras av olika samhällskriser och extraordinära händelser, där rädsla spelar en viktig roll. Då tenderar man att introducera övervakningsteknologierna snabbt och låter ofta lösningarna bli permanenta.

– Senare är de väldigt svåra att dra tillbaka. Det finns också alltid en risk för syftesglidning, att användningsområdet förändras med tid.

Hon tycker att det behövs ett samtal om vilka teknologier som är rimliga att använda och hur. Hur ska arbetet inom myndigheterna organiseras så att övervakningen används på ett rättssäkert sätt? Vad händer när teknologierna utvecklas snabbt men lagstiftningen släpar efter? Och vem är det som vakar över övervakarna?

– Vi ser att utvecklingen innebär risker för vår demokrati. Det är dags

Man har hög tilltro till att övervakning ska vara någon form av svar på allvarliga samhällsfrågor.

MARIE ENEMAN

→ att dra i en broms och börja fundera på vad det här egentligen kommer att innebära på lång sikt för demokratiska värden och rättigheter som integritet och yttrandefrihet.

Akademikerförbundet SSR:s chefsjurist Mikael Smeds beskriver välfärdsbrottsligheten som ett systemhot som riskerar att äventyra stora värden i samhället.

– Det finns en risk att personer som förväntar sig att bli behandlade sakligt och rättvist börjar misstänka att myndigheter inte följer de principerna. Det misstroendet får inte gro.

Förbundet ser positivt på att regeringen tar välfärdsbrottsligheten på allvar, och Mikael Smeds tycker att det behövs vissa lagändringar.

Samtidigt ser han risker med den ökande övervakningen.

Just nu utreds till exempel ett förslag om att göra det möjligt för kommuner,

regioner och statliga myndigheter att ta del av anställdas belastningsregister – även om de inte jobbar inom känsliga verksamheter.

Ökad informationsöverföring mellan myndigheter är bra om det syftar till att motverka felaktiga utbetalningar, menar han. Man behöver emellertid återigen ha i åtanke att många av dessa verksamheter bygger på tilliten som människor har till dem.

– Opinionsen är väldigt stark nu för att bekämpa brottslighet. Då tar man gärna i med hårdhandskarna och glömmer den fina balansen som behöver finnas. Risken är att vi offerar något väldigt värdefullt för att ägna oss åt att beivra brottslighet, i stället för att förebygga den. ●

Samarbetar mot bidragsbrott

• Sedan 2009 samverkar tolv svenska myndigheter med underrättelser och operativa insatser i en satsning mot den organiserade brottsligheten, på uppdrag av regeringen. Bland de medverkande myndigheterna finns Försäkringskassan, Skatteverket och Arbetsförmedlingen.

• Ett annat nätverk som ska förebygga felaktiga utbetalningar är Mur, bestående av 25 myndigheter. Initiativet startade på Försäkringskassan 2019 för att intensifiera arbetet mot bidragsbrott. Mur står för motståndskraft hos utbetalande och rättsvårdande myndigheter, mot missbruk och brott i välfärdssystemen.

• SKR har nyligen tagit fram två stödmaterial som ska hjälpa kommuner och regioner att komma åt välfärdsbrottsligheten. SKR bedömer att det i princip finns välfärdsbrottslighet i alla verksamheter där det är möjligt att göra en vinst, för ett företag eller en individ, och att arbetet för att motverka detta behöver vara både strukturerat och ihålligt.

A-kassan är viktigare än någonsin.

Gå med i dag på akademikernasakassa.se

Akademikernas a-kassa är Sveriges största a-kassa. Hos oss är 750 000 akademiker med för att känna trygghet om det oförutsedda händer.

Som medlem i både Akademikernas a-kassa och Akademikerförbundet SSR har du dessutom en av marknadens bästa inkomstförsäkringar – den gäller även om du säger upp dig.

Läs mer på akademikernasakassa.se

De anställda kände inte till att de kontrollerades, berättar Kristina Mattsson och Cecilia Bergsten från Akadmikerförbundet SSR.

Facket hade rätt: Bakgrunds-kontrollerna som skulle stoppa kriminella nätverk från att nästla sig in i Södertälje kommun var olagliga. Men ska regeringen göra dem möjliga ändå?

Hemliga kontroller av alla anställda

Text: Therese Johansson Foto: Viktor Gårdsäter

Allas blickar är fästa på Södertälje.

I alla fall Kommun-Sveriges kollektiva ögon. Just nu väntar man på vad som ska hända härnäst – kommer Södertälje att få fortsätta sina bakgrundskontroller och hur kommer de i så fall att se ut?

Bakgrunden till kommunens agerande är att personer med koppling till grov, organiserad brottslighet misstänks ha tagit anställning i kommunen för att påverka myndighetsutövningen.

– Vi behöver kartlägga vad som har hänt. Hur och när har kontrollerna skett, vad gör arbetsgivaren med informationen och hur hanterar man uppgifterna utifrån GDPR och personuppgiftslagens regleringar? Mycket är fortfarande väldigt oklart, säger Cecilia Bergsten, ombudsman på Akademikerförbundet SSR och fortsätter:

– För oss är det en symbolfråga. Facket sa nej till bakgrundskontrol-

lerna från första början, men arbetsgivaren lyssnade inte utan körde på sin linje och lämnade ut personuppgifter på alla sina anställda utan de anställdas vetskap. Det strider mot grundlagen.

När Södertälje kommun införde bakgrundskontroller våren 2022 anlätade de ett externt bolag som fick ansvar för de över 8 000 anställdas personuppgifter. Företaget använde i sin tur en databas för att kontrollera de anställda för fyra typer av brott – sexualbrott, narkotikabrott, ekonomisk brottslighet och våldsbrott.

Kontrollerna är breda. Om anställda döms för brott kommer det att synas. Men även att förekomma i en förundersökning räcker för att ge träff.

Efter svidande kritik från Justitieombudsmannen har Södertälje tvingats pausa sina kontroller. JO konstaterar att kommunen gjort fel och agerat i strid med såväl regler om rätten till skydd mot intrång i den personliga integriteten som dataskyddslagstiftningen.

Även facket satte tidigt ned foten och hävdade att bakgrundskontrollerna är grovt integritetskränkande. Så till den grad att Akademikerförbundet SSR

"Att inte veta hur eller när kontrollerna gjorts skapar en otrygg känsla."

KRISTINA MATTSSON

↑
Kristina Mattsson är ordförande i förbundets lokalförening i Södertälje sedan snart ett år.

tillsammans med en rad andra fackförbund med medlemmar i Södertälje kommun har inlett en tvist med arbetsgivaren. Syftet är att yrka på ersättning för berörda medlemmar och förhandla med kommunen för att hitta en bättre lösning framåt.

Kristina Mattsson, ordförande i lokalföreningen i Södertälje och familjebehandlare i socialtjänsten, menar att kontrollerna leder till en otrygg arbetsmiljö då de skett utan samtycke, och att ingen vet hur långt tillbaka i tiden kontrollerna gått.

– Det blir en osäkerhet – hur långt bak tittar man? Kanske har man gjort snedsteg i sin ungdom som man inte vill att arbetsgivaren ska veta om, och som

framför allt inte är relevant i ens yrkesroll och förmåga att utföra sitt arbete. Att inte veta hur eller när kontrollerna gjorts skapar en otrygg känsla.

Men JO:s beslut har lett till att regeringen nyligen tillsatte en utredning som ska undersöka om kommunerna ska få större möjlighet att kontrollera personer som erbjuds anställning mot polisregistret. Utredaren får också i uppdrag att ta ställning till om det ska vara möjligt att även kontrollera personer som redan är anställda.

Kommun-Sverige håller andan. Andra kommuner vill också ha möjlighet att bakgrundskontrollera sina anställda, och är det verkligen så konstigt i tider då arbetslivskriminaliteten ökar?

Cecilia Bergsten, ombudsman på Akademikerförbundet SSR, har varit involverad i förhandlingarna med Södertälje kommun där facken nu kräver skadestånd.

→ – Jag håller med om att något måste göras. Södertälje har stora utmaningar kopplat till kriminalitet, där korrup-tion, jäv och manipulation sägs ha före-kommit inom kommunens verksam-heter. Men att regelbundet screena alla – inte bara nyanställda – på alla typer av brott är inte rätt väg att gå. Framför allt är det olagligt. De anställda måste kunna lita på att arbetsgivaren följer lagen, säger Cecilia Bergsten.

Enligt Kristina Mattsson är inte medlemmarna emot bakgrundskon-troller, tvärtom – många tycker att det behövs för att komma till rätta med brottslighet. Flera har dock uttryckt att de har svårt att ta ställning i frågan då de saknar information om varför arbetsgivaren valt denna metod.

– Man vill att kontrollerna ska vara lagliga och att det ska finnas tydligare riktlinjer kring hur och när kontrol-lerna görs, säger hon.

"Att regelbundet screena alla på alla typer av brott är inte rätt väg att gå. Framför allt är det olagligt."

CECILIA BERGSTEN

Vad hade kommunen kunnat göra annorlunda?

– Det hade varit mer relevant om man kopplat specifika kontroller mot specifika yrkesroller. Till exempel att man screenar alla som jobbar med ekonomi på ekonomisk brottslighet. Som det sett ut har alla screenats mot allt – oavsett om du jobbar som köksbi-träde eller biståndshandläggare. Att dra alla 8 000 anställda över en kam känns inte rimligt.

Dessutom är det inte effektivt, menar Cecilia Bergsten. Väger man in intrånget i den personliga integri-teten och den ekonomiska kostnaden att screena alla anställda med jämna mellanrum med vilka effekter det ger är det inte försvarbart, säger hon.

– Arbetsgivaren har inte kunnat visa att kontrollerna har lett till några som helst åtgärder, varken att medarbetare blivit uppsagda eller fått ändrade anställningsvillkor. Det är en stor ingripande åtgärd som inte har så stor effekt. Dessutom – vad kostar slagningarna kommunen? Det har vi inte heller fått svar på.

Vad hoppas ni på framåt?

– Vi behöver komma till rätta med brottsligheten i kommunen, alla vill ju ha en säker och trygg arbetsplats. Det är vi alla överens om. Förhoppningen är att kommunen tar till sig fackets synpunkter och att regeringens utred-ning kommer med tydliga riktlinjer om hur bakgrundskontroller av anställda ska få göras i framtiden. ◆

Här mygglas mest

Fortfarande upptäcks bara mindre än var femte felaktigt utbetald krona och nu menar vissa att ambitionsnivån måste höjas.

Text: Annika Clemens Grafik: Sandra Johnson
Källa: Ekonomistyrningsrådets rapporter för 2022 och 2023

Av misstag

Av alla bostadsbidrag som betalas ut är upp till var femte krona felaktig. Men knappt en tredjedel av felen görs avsiktligt.

Med flit

De flesta felaktiga utbetalningarna beror på att den som söker anger fel uppgifter. Ofta med avsikt, men inte alltid. Nästan hälften beror på misstag. Men det varierar mellan olika bidrag.

Myndigheterna själva orsakade nästan var tionde felaktigt utbetald krona (9%).

1 549 000 000 kr

Upptäckta fel

Bara i snitt 18 procent av alla felaktiga utbetalningar upptäcktes 2023. Men andelen varierar mellan olika myndigheter.

Arbetsförmedlingen

Uppskattningsvis upptäcktes 6 procent av de felaktiga utbetalningarna. Kostnad för kontrollverksamheten då felen hittades: 64,7 miljoner kronor.

Arbetslöshetskassorna

76 procent av de felaktiga utbetalningarna bedöms ha upptäckts. Kostnad för kontrollverksamheten då felen hittades: 107 miljoner kronor.

Pensionsmyndigheten

16 procent av de felaktiga utbetalningarna 2023 upptäcktes. Kostnad för kontrollverksamheten då felen hittades: 45 miljoner kronor.

Försäkringskassan

14 procent av alla felaktiga utbetalningar bedöms ha upptäckts. Kostnad för kontrollerna då felen hittades: 190 miljoner kronor.

Det motsvarar uppskattningsvis endast 14 procent av de felaktiga utbetalningarna hos Försäkringskassan.

218 miljoner kronor

Det motsvarar 76 procent av de felaktiga utbetalningarna hos Arbetslöshetskassorna.

244 miljoner kronor

Det motsvarar 16 procent av de felaktiga utbetalningarna hos Pensionsmyndigheten.

107 miljoner kronor

Det motsvarar 6 procent av de felaktiga utbetalningarna hos Arbetsförmedlingen.

2% (14,6 miljarder kronor) av alla bidrag som myndigheter betalar ut bedöms vara felaktiga.

Drömmen om kortare arbetstid

Efter ett halvt sekel med 40-timmarsvecka ser det ut som att en arbetstidsförkortning kan vara på gång. En del menar att det är en förutsättning för att vi ska orka jobba längre.

Text: Tim Andersson
Foto: Getty Images

Drygt hundra år efter att vi införde åtta timmars arbetsdag i Sverige, och över femtio år sedan fyrtio timmars arbetsvecka, hörs nu återigen krav på kortad arbetstid med bibehållen lön. De kommer inte bara från tanke-smedjor och enskilda debattörer, utan också från politiskt och fackligt håll.

I en debattartikel i Aftonbladet nyligen efterfrågade fem fackförbund, däribland Akademikerförbundet SSR, en lagstiftad arbetstidsförkortning som omfattar hela arbetsmarknaden.

– Nu har vi haft den här modellen i över femtio år – är det den enda som vi kan tänka oss? Naturligtvis inte.

Andra länder har landat i andra mått, säger Markus Furuberg, förhandlingschef på Akademikerförbundet SSR.

Han pekar på ett antal internationella experiment, och på nationer som Norge, Danmark, Tyskland och Frankrike, där jobbveckan redan är kortare än i Sverige. Att förbundet driver frågan just nu beror dock framförallt på att ett antal medlemmar fört fram den på avtalsråd och i andra sammanhang. Den politiska diskussionen om höjd pensionsålder spelar också in.

– För att en sådan ska vara möjlig måste vi kanske sänka tempot, med mer utrymme för återhämtning.

När det gäller arbetstidsförkortningens uppblående aktualitet mer generellt finns dock djupare orsaker. Det menar Anna-Carin Alderlin, svensk representant för 4 day week global, en global, icke vinstdrivande organisation som i samarbete med universitet som Boston college och Cambridge undersöker vad som händer när företag ställer om till fyradagarsvecka.

– En förklaring till att vi pratar så

mycket om det här just nu är bland annat generationskiftet på arbetsmarknaden. De unga har högre krav på autonomi.

Inköpslista till
boeuf bourguignon

1 kg högrev
sidfläsk
scharlottlök
3 morötter
tomatpuré (har vi?)
timjan färsk om extrapris
lagerblad

rödvin systemet

potatismos till??

Pandemin och distansarbetet har också bidragit till att vi börjat tala mer om hur, var, när och hur mycket vi egentligen ska jobba.

Fördelarna med arbetstidsförkortning är tydliga, menar Anna-Carin Alderlin. 4 day week global har redan genomfört studier i flera länder, och hon pekar på gemensamma nämnare i resultaten: människor blir mer tillfreds med sin tid, stressnivåerna och känslan av utmattning går ner, och de faktiska sjuktalen sjunker. Företagen får samtidigt lättare att attrahera och behålla personal.

Nu har Anna-Carin Alderlin, med många års erfarenhet som chef på bland annat Ikea, tagit initiativ till en motsvarande studie i Sverige med start i september. Den kommer att genomföras i samarbete med ett forskarteam från Handelshögskolan i Stockholm och Karlstad universitet, och just nu söker man företag och organisationer som vill delta.

– Vi får se om resultaten blir annorlunda här. Sverige skiljer ju ut sig från många länder: Vi har fler semesterveckor, längre föräldraledigheter, och kanske mer flexibilitet.

Att drömmen om en kortare arbetstid lever och är stark är kanske inte så konstigt: Vem vill inte gå ner i tid med bibehållen lön? Frågan är bara hur det ska gå till.

Ett sätt är att effektivisera arbetet. På en del håll av arbetslivet skulle det fungera, men på andra lär det bli svårare. Det menar Mats Essemeyr, doktor i ekonomisk historia.

Glöm
inte tvättid
fredag
kl 10!

→ I rapporten "Är vi för alltid fast i åttatimmarsdagen?", för tankesmedjan Futurion, illustrerar han de skilda förutsättningarna med två svenska exempel.

– På Toyota-verkstaden i Mölndal gick man år 2002 över till sex timmars arbetsdag med bibehållen lön. Det gjorde att man samtidigt kunde införa två skift, vilket ökade produktiviteten – företaget fick möjlighet att hålla öppet tolv timmar i stället för åtta, berättar han.

På Svartedalens äldreboende i Göteborg, däremot, innebar modellen med sex timmars arbetsdag år 2015 att man tvingades anställa 17 nya medarbetare.

– I de yrken där det inte går att effektivisera får arbetstagarna betala arbetstidsförkortningen med lägre löneökningar. Om löneutrymmet är, låt oss säga 2,5 procent löneökningar per år, och så får man arbetstidsförkortning som gör att arbetsgivaren måste anställa fler, då tas det från löneutrymmet och det blir lägre löneökningar.

På Akademikerförbundet SSR inser man riskerna med arbetstidsförkortningen och understryker vikten av lagstiftning på området.

– Den sänkta arbetstiden får inte påverka andra framförhandlade villkor negativt. På avtalsnivå måste man ofta

"betala" för att få till bättre villkor, men vi vill inte köpa oss till det här på bekostnad av löneutrymmet.

Vad en lagstiftad arbetstidsförkortning för hela arbetsmarknaden skulle få för ekonomiska konsekvenser för samhället i stort är svårt att svara på, och experterna tvistar. Mats Essemyr tror att BNP skulle sjunka med antalet arbetade timmar, och att vi antagligen skulle bli fattigare.

De som förespråkar kortad arbetstid pekar i stället på möjligheten till effektivisering, och på de stora kostnader som i dag orsakas av växande sjuktal, stressrelaterad ohälsa och hög personalomsättning.

– Vi går inte in naivt i det här och tror att det är lätt fixat. Men vi menar att man behöver föra debatten för att se hur vi kan arbeta längre och må bättre medan vi gör det, säger Markus Furuberg på Akademikerförbundet SSR.

Så vad är egentligen utsikterna för en kommande arbetstidsförkortning? Markus Furuberg tar de internationella experimenten och det växande intresset från politikens håll som intäkt för att en sådan är möjlig. Mats Essemyr däremot är mer skeptisk. Han skulle dock inte bli förvånad om vi går ned till 38 timmar inom några år, säger han.

– Det är nämligen i praktiken många som redan jobbar 38 timmar i veckan, så det kommer inte att påverka så mycket. Och då kan politikerna säga: "Nu har vi sänkt normalarbetstiden", fast man egentligen bara kodifierat praxis. ●

Hur

bor

du?

Äntligen får du medlemspris på försäkringar för villa, bostadsrätt och hyresrätt.

Livet kan förändras, och din försäkring kan behöva hänga med. Du som är medlem i Akademikerförbundet SSR får nu lägre pris på Folksam villaförsäkring, bostadsrättsförsäkring och även när du uppgraderar din hemförsäkring. Helt enkelt rätt skydd för hur just du bor. Till medlemspris, så klart!

Försäkra ditt boende till medlemspris på folksam.se/akademikerforbundet

Försäkra ditt boende till medlemspris!

BEMANNING

Akademiker lämnar jobben i kommunen

HR-specialister, biståndsbedömare och socialsekreterare lämnar sina jobb i kommunerna. Personalomsättningen är så stor att det är svårt att få kontinuitet i verksamheten, varnar förbundet.

Personalomsättningen bland akademiker som arbetar i landets kommuner är hög, visar siffror som Akademikerförbundet SSR har samman-

ställt. HR-specialister, socialsekreterare, kuratorer, biståndsbedömare, planerare och utredare är yrkesgrupper där det råder stor omsättning på personal i kommunerna, visar siffrorna som kommer från SCB.

Högst var personalomsättningen i Jämtlands län, där 30 procent av personer i yrken som kräver fördjupad högskoleutbildning bytte jobb under perioden november 2021 – november 2022. Lägst var den i Östergötland.

Förbundet varnar för att omsättningen på sina håll är så stor att den hotar kvaliteten i verksamheten. Dessutom blir arbetsmiljön ansträngd när en stor del av medarbetarna slutar varje år.

Bland biståndsbedömare var omsättningen under perioden över 30 procent. Bland socialsekreterare hade mer än var fjärde

anställd lämnat sitt jobb och lika många HR-specialister slutade under perioden.

Situationen bekräftas av HR-föreningens tidigare generalsekreterare Johanna Flanke. Föreningens egen undersökning visar att mer än varannan HR-specialist funderar på att byta jobb inom två år.

– Det handlar både om löneläget, det är tydligast inom offentlig sektor, och om karriärvägar. Hela 60 procent upplever att det inte finns några karriärmöjligheter, och en tredjedel tycker inte att man får den kompetensutveckling man vill ha. Det är bekymmersamma siffror – hur behåller man den kollektiva intelligensen och kompetenskapitalet när så många går ut genom dörren?

Johanna Flanke menar att de kommuner där personalomsättningen är hög behöver vara nyfikna på varför det ser ut som det gör och vad som krävs för att få medarbetare att stanna kvar.

– Att veta orsakerna bakom är viktigt för att sätta in rätt åtgärder. Det kan vara helt olika i till exempel Värnamo och Lycksele. HR är duktiga på att stötta och hjälpa andra yrkesgrupper, men det kan vara svårare att hjälpa sig själv, säger hon.

– HR är en central del av företagskulturen och spelar en viktig roll för att säkerställa en sund arbetsmiljö. När personalomsättningen blir för hög påverkar det relationerna som byggs upp, det tar tid att bygga upp dem igen samtidigt som introduktion och upplärning av nya medarbetare tar tid och energi från andra frågor. Det går i förlängningen ut över hela arbetsplatsen. ●

SOCIONOMEN MARIA FOCK:

”Man är alltid utbytbar”

Maria Fock är utbildad socionom med en master i socialt arbete och mänskliga rättigheter. Hon har jobbat med barn på olika sätt i hela sitt yrkesliv och har alltid haft barns rättigheter som sin hjärtefråga. Nu håller hon på att utbilda sig till inredare – att fortsätta arbeta som socialsekreterare har blivit ohållbart, säger hon.

– Jag känner mig urvriden och förbrukad. Det är tungt, jag har ändå pluggat i sju år för att kunna göra det bättre för barn. Att inte orka fortsätta göra det är en sorg.

Parallellt med studierna jobbar hon som socionomkonsult. Hon har jobbat som socialsekreterare på olika socialkontor i landet och ser ungefär samma problematik överallt: en ansträngd arbetssituation som bara tillåts pågå. Hon har själv blivit utmattad på grund av jobbet och har inte upplevt att hon fått det stöd från cheferna som hon behövt.

– På de flesta ställen är det katastrofala arbetsförhållanden. Ifrågasätter man arbetsbelastningen kan man få höra att ”pallar du inte trycket är du inte gjord för jobbet”. Man är alltid utbytbar. Att man inte ser ett större personligt värde hos sina medarbetare är tragiskt, jag känner en stor ledsamhet över att det ser ut som det gör. Och jag är inte ensam – flera av mina socionomvänner har lämnat socialtjänsten och utbildat sig till något annat.

– Jag tror verkligen att man behöver ta ner ribban för vad människor i den här professionen förväntas mäta med. Annars kommer man se fortsatt personalflykt i framtiden. ●

Min väg

Ger stöd i krig

Det svenska försvaret växer för att möta en orolig omvärld. När soldaterna blir fler behöver de också mer stöd: Då finns prästen Luka Vestergaard där.

Luka Vestergaard har alltid varit intresserad av prästens roll utanför kyrkomurarna. Och soldater har filosofiska behov som alla andra, säger han.

Text: Tim Andersson Foto: Viktor Gårdsäter

L

CV

Luka Vestergaard

Utbildning

Teologi och prästutbildning

Arbetar

Präst och divisionspräst

Luka Vestergaard är präst, poet och politiker. Nåja, det sistnämnda tillhör väl det förflutna, men vem vet – han har en slumrande politisk drake inom sig.

Nu är han dessutom en del av Försvarsmakten. Myndigheten växer, och det behövs gott om människor för att fylla ut alla tjänster – också från kyrkans håll. Luka Vestergaard fungerar sedan januari i år som divisionspräst i Skövde, nära Mariestad, där han annars arbetar i församlingen.

– Uppdraget innebär inte att jag välsignar kanoner. Precis som till exempel sjukvårdare har jag en viktig stödfunktion: Jag hjälper till att upprätthålla funktionen på stridsfältet, utbildar om folkrätt och rådgör om etiska förhållningssätt.

Soldater är inga maskiner, påpekar han, utan människor som utför sin

uppgift med samma känslor och filosofiska behov som alla andra. Må så vara – men vad är det som lockar en poet och klimataktivist till just den här uppgiften?

Han har alltid varit intresserad av prästens roll utanför kyrkomurarna, svarar han, och betonar särskilt dess funktion vid katastrofer, samhällstrauman och kriser.

– Där är kyrkans omsorgskompetens oöverträffad. Ta tsunamin, till exempel, då den var en väldigt betydelsefull kraft.

Och i ett krigstillstånd då? Då kan kyrkan stå för trygghet och kontinuitet – oavsett om människor tror på dess lära eller inte.

– I Sverige är vi vana att tänka så polariserat: ”Tror du på Gud – ja eller nej?” Men i en kris tangerar människor evighetsfrågor på ett sätt som kan vara lite oväntat också för dem själva. Om vi formulerar det som en gudsfråga eller ej är sekundärt för oss präster.

Luka Vestergaard kommer inte från någon särskilt kyrklig familj, och det var inte alls självklart att han skulle bli präst. Hans nyfikenhet på arbetet väcktes först när ett antal vänner och bekanta, oberoende av varandra, pushade honom åt det hållet.

– Jag var ung vuxen då, och tyckte att det var roligt att möta nya människor och prata med dem om livet. Det märktes väl, och olika personer sade till mig: ”Ska du inte läsa teologi – det skulle väl passa dig?”

Han följde deras uppmaningar och började studera i Lund, men var inte säker på vad det skulle leda till. Han drogs samtidigt till politiken, och för en period var den attraktionen starkare: vid 21 års ålder kandiderade han till, →

Arbetsmiljö:

”Jag brukar tänka att arbetsmiljön är något man gör tillsammans. Det låter kanske som att jag dammar av gamla floskler, men arbetsmiljön är ju inte någonting som man åtgärdar en enda gång, och sedan är den bra – den är något som man fortgående arbetar med och har ett gemensamt ansvar för. Jag tror att nyckelordet är ”samarbete”.”

2002 Dödsfall

”Min älskade mormor Åse dog, och det var en kämpig tid för mig och hela familjen. Hon var en sammanhållande länk.”

2007 Studier

Fortsatte med teologistudierna efter ett uppehåll. ”Skojigt.”

2014 Prästvigdes

Prästvigdes i Lunds domkyrka av Antje Jackelén. ”Jag tillhörde hennes sista kull innan hon blev ärkebiskop.”

2015 Präst

Första tjänsten är i gamla hemstaden Karlskrona. ”Det var roligt och högt i tak, och jag fick prova väldigt många olika saker. Jag var bland annat präst inom skolan och högskolan.”

2016 Arbetsledare

”Det kan vara en utmaning att arbetsleda i kyrkan. Det finns ibland en gränslöshet när det gäller organisation.”

2024

Divisionspräst

Antar rollen som divisionspräst i första divisionen i Skövde. ”Uppdraget innebär inte att jag kommer att skickas ut i fronten med ett vapen i hand. Jag är en stödfunktion bland andra civila som stöttar förbanden.”

Teambuildingbok:

”Ledarskap, samarbete och organisation har alltid varit viktigt för mig. En bra ledare går ibland framför gruppen för att vara vägvisare och undersöker underlaget, men också bakom gruppen för att släppa fram andra och plocka upp om någon hamnar efter.”

och fick uppdraget som, språkrör för Miljöpartiets ungdomsförbund.

Paus i studierna – en ny tillvaro som heltidspolitiker.

– Det var en hektisk period, där jag åkte runt och talade för fullsatta skolaulor och satt i radio- och tv-studier.

När han till sist återvände till teologistudierna bar han fortfarande på ett tvivel: Var inte prästrollen lite för gammaldags och strikt? Och kanske mer akut: Var han, med alla sina mänskliga brister och tidigare misstag, verkligen kvalificerad för den?

– Under en utbildning som syftar till ett arbete nära människor jobbar man med sig själv som verktyg. Det betyder att man går igenom introspektiva perioder där man verkligen rannsakar sig själv på ett väldigt djupt plan: ”Vem är jag i den här rollen?” Man får nästan hoppa ur sitt jag och betrakta sig själv utifrån.

Han var dock inte ensam i sin rannsakan. Kyrkan tog samtidigt allt större plats i hans liv, och han fick bra vägledning där. Och vad gäller frågan om hans mänskliga tillkortakommanden fick han hjälp av en kyrkoherde i Malmö,

som förklarade för honom att alla hans erfarenheter bara skulle berika honom i rollen som präst.

– Då trillade polletten ned, och jag skickade in mina papper för att kunna bli antagen i ett stift.

Nu har Luka Vestergaard varit präst i tio år. Tiden som ledare för ett politiskt ungdomsförbund tänker han på som en lärorik etapp på vägen.

– När man ska jobba i de människonära yrkena – som präst, psykolog, socionom och kurator – tror jag att det är viktigt att man har haft en livsresa. För mig var den där upplevelsen en del i en mognadsprocess.

Mognaden utesluter dock inte vidare samhällsengagemang. Inför det senaste valet vaknade den där politiska ”inre draken”, som han kallar den, till liv igen. Det efter att blocköverskridande Klimatalliansen frågade om han kunde tänka sig att lägga upp deras valstrategi.

– Det var nästan som att få besök från min dåtid. Jag hade lagt politiken på hyllan rätt mycket, och funderade länge på om jag ville tillbaka eller inte. Men jag gick med på det, och blev till

Penna:

”Jag har alltid haft för vana att skriva om det jag ser, både filosofiska och andra tankar. Mycket kunskap som kommuniceras till oss människor sker synligt i naturen. Jag åker gärna på en tur till fjällen för att fylla på själens batterier.”

→ ett slags sakrådgivare på det politiskt-strategiska planet. Det handlade bland annat om hur man når ut i media.

Den saken har han koll på. De debatt-texter som han skrev under den perioden går i –uppenbart lustfylld – polemik med hela det politiska etablissemanget, och inte minst Miljöpartiet.

– Jag kan tycka att det svenska debattklimatet är ganska trist, eftersom det verkar gå ut på att formulera korrekta tjänstemannaförslag och i övrigt kasta paj på varandra. Då kan min retoriska stil kanske uppfattas sticka ut. Debatt är en levande dramaturgi för mig: Att ta ut svängarna och vara lekfull med orden skapar skarpa och tankeutrymme.

Själv vill han ha offentliga diskussioner som är levande, roliga och underhållande. Och tydliga. Det sista saknar han särskilt i klimatfrågan.

– Politiker vågar ofta inte säga som det är, att läget är riktigt, riktigt allvarligt, för då blir de kanske inte återvalda nästa mandatperiod.

"Min uppgift som präst är att upprätthålla detta hopp åt människor – och i förlängningen också åt mig själv."

Mina 3 bästa val

Präst. "Det kan ju finnas de ute i landet som läser Akademikern och tänker: "Skulle jag verkligen passa för prästycket?" Dem vill jag uppmuntra att följa sitt hjärta. Det är det värt."

Försvarsmakten. "Jag är väldigt glad för att jag anmälde intresse till Försvarsmakten. De lägger på mig en massa utbildningar nu, så det händer väldigt mycket positiva och intressanta saker tack vare det beslutet."

Predikan. "Ett ständigt pågående val hos mig är att predika om den tid vi lever i, och så att kyrkobesökaren kan relatera. För att göra det måste man vara väldigt lyhörd för det som pågår runt människor och ha lite fingertoppskänsla för vad de står i."

Så hur har Luka Vestergaard fått ihop korset och klimatet, predikstolen och politiken? De två sfärerna utesluter inte varandra, konstaterar han – tvärtom. Kyrkan befinner sig mitt i samhället, eller borde åtminstone göra det. Den där inre ormen är inte en förförare som lockar honom ut ur kyrkans trygga lustgård. Någon sådan finns nämligen inte.

– Religionens stora styrka är att den i hopplösheten kan hitta kraft till förändring. Så även om man går runt och känner att världen just nu befinner sig i själens mörka natt, så finns ändå ett hopp. Det är det vi predikar varje söndag. Min uppgift som präst är att upprätthålla detta hopp åt människor – och i förlängningen också åt mig själv. ●

Lön:
"Jag tycker att det är viktigt med skälig lön. Arbetsgivare som snålar på den fronten tänker fel: Det lönar sig aldrig, eftersom snåleriet i stället genererar en massa sekundäreffekter som man sedan måste ta hand om på arbetsplatsen."

Sugen på semester? – boka förbundets fina

FRITIDSHUS

Medlemsförmån

Klövsjö
Jämtland

Bokningen för 2025 öppnar
10/9 kl 9

Cagnes-sur-Mer
Frankrike

Bokningen för 2025 öppnar
11/9 kl 9

Fuengirola,
Spanien

Bokningen för 2025 öppnar
12/9 kl 9

I Klövsjö hittar du fantastiska omgivningar som erbjuder möjligheter till golf, fiske, kanotturer, vandring, m.m. Under vintern erbjuder området 53 pister och 31 liftar.

Fritidshusen i Cagnes-sur-mer är vackert belägna nära hav, berg, medeltida byar, konstgallerier, museer, restauranger och sportanläggningar.

Välutrustade lägenheter i Fuengirola, beläget endast 20 minuter från Málaga. Här kan du njuta av lugn och ro, sol och bad, och vackra omgivningar.

Se lediga veckor för 2024 och boka direkt på akademssr.se/fritidshus

Läs mer och boka här!

Akademikerförbundet SSR

Vi svarar

SEKRETESS

Öppnade andras ärenden – riskerade varning

Sara öppnade sina kollegors ärenden i socialtjänsten för vägledning. Det ledde till att hon höll på att få en skriftlig varning av chefen.

Mikael Smeds

Chefsjurist
Akademikerförbundet SSR

Detta har hänt

Sara tog socionomexamen för lite drygt ett halvår sedan, och har arbetat i socialtjänsten sedan dess. När Sara kom till arbetet en dag knackade chefen henne på axeln och bad att få tala enskilt med henne. Chefen förklarade att man upptäckt att Sara gjort dataslagningar i ärenden som hon inte är ansvarig handläggare för. "Det handlar om brott mot sekretesslagen, och kommer sannolikt leda till en skriftlig varning för din del", sade chefen.

Sara ringde SSR:s rådgivning. Hon berättade för ombudsmannen om sitt möte med chefen, och förklarade att hon ville se vilken mall som skulle användas i ett speciellt ärende och att hon ville titta på motiveringen i ett annat ärende som liknade hennes.

Hon öppnade bara beslutsdokumenten.

Sekretess

Offentlighets- och sekretesslagen (OSL) innehåller bestämmelser om myndigheters hantering av allmänna handlingar och om tystnadsplikt.

Detta gäller

Offentlighets- och sekretesslagstiftningen (OSL) reglerar vem som ges tillgång till socialtjänstens handlingar. När det rör uppgifter om enskildas personliga förhållanden är utgångspunkten att sekretess gäller, enligt OSL. Det betyder i regel att allmänheten och andra myndigheter inte kan få del av handlingar med sådana uppgifter. Hos många andra myndigheter är huvudregeln i stället den omvända – att verksamheten ska vara öppen för insyn och att handlingar ska lämnas ut på förfrågan – vilket är grunden i offentlighetsprincipen.

Hur är det då med sekretess inom en myndighet, mellan kollegor som →

Rådgivningen

Hjälper dig med allt ifrån arbetsrätt till lönefrågor. Mer info på Akademssr.se

→ arbetar med "samma sak"? Detta kallas inre sekretess. Här är avgränsningen både tydlig och otydlig. Det är tydligt att sekretessreglerna gäller mellan självständiga verksamhetsgrenar inom en myndighet. Det är dock inte helt tydligt hur man avgränsar en (självständig) verksamhetsgren från en annan.

Förenklat kan man säga att verksamheter som arbetar med olika lagstiftning utgör självständiga grenar inom myndigheten.

Betyder detta att det är fritt fram att kika i en kollegas ärende? Nej. I vissa myndigheter tillämpas speciallagstiftning som är mer restriktiv än OSL. I Socialstyrelsens handbok om dokumentation för socialtjänsten beskrivs allmänt vilka förhållnings-

regler som gäller, att uppgifter ska skyddas mot att obehöriga får tillgång till dem. De allra flesta myndigheter har dessutom interna riktlinjer.

Den som bryter mot verksamhetens rutiner kan göra sig skyldig till fel eller försummelse i arbetet. Det kan leda till att den anställda tilldelas en disciplinpåföljd.

Så får du hjälp

Om du behöver vägledning om vad som gäller i just din situation rekommenderar jag att du kontaktar SSR:s fackliga rådgivning.

Så gick det

Akademikerförbundet SSR kallade arbetsgivaren till överläggning. Chefen presenterade i vilka ärenden Sara gjort dataslagningar och vilka dokument som hon öppnat. Saras ombudsman förklarade för arbetsgivaren att utgångspunkten vid bedömningen ska vara att Sara är relativt oerfaren som nyexaminerad socionom, och dels att hon inte var obehörig att få ta del av materialet i sin kollegas ärende, dels att hon behövde få del av information för att kunna handlägga sitt eget ärende. Chefen klargjorde att de interna riktlinjerna var tydliga och att alla nyanställda utbildats i dem: Sara borde ha frågat sin handledare eller chef i de aktuella situationerna.

Efter överläggningen förklarade arbetsgivaren att man beaktat att Sara var nyexaminerad, varför man drar tillbaka varningen, och nöjer sig med en muntlig tillrättavisning. ●

"De allra flesta myndigheter har interna riktlinjer om handläggning och dokumentation i verksamheten."

ÖPPET DEMOKRATISKT SVERIGE KONGRESS 2024

Den 24-26 maj är det dags för kongress!
Då pekas riktningen för Akademikerförbundet SSR ut de kommande tre åren.

Kongressen beslutar vad Akademikerförbundet SSR ska tycka i allt från avtalsfrågor till professionsfrågor. Kongressen slår också fast hur vårt fackförbund ska organiseras och vilka som ska leda vår organisation.

Följ livesändningen från kongressen på akademssr.se

Akademikerförbundet SSR

Kongress 2024

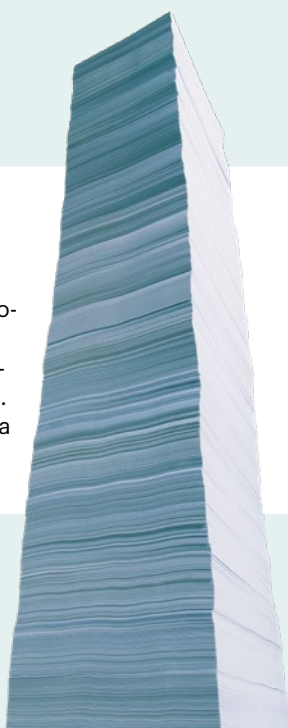
Sista helgen i maj är det dags för kongress. Ny styrelse väljs och förbundets framtid stakas ut. Så här går det till.

Vart tredje år

Vart tredje år håller Akademikerförbundet SSR kongress. Snart är det dags igen. Den 24–26 maj möts medlemmar från hela landet för att staka ut framtiden för förbundet.

Text: **Annika Clemens**

Källa: Akademikerförbundet SSR

Motioner och propositioner

Kongressen röstar om förslag från förbundsstyrelsen, så kallade propositioner, och om motioner, förslag från enskilda medlemmar, distriktsföreningar, lokalföreningar och råd. Till årets kongress har rekordmånga 134 motioner kommit in.

Högsta beslutande organ

Kongressen är förbundets högsta beslutande organ och består av 88 ombud som representerar medlemmarna. Varje distriktsförening har ett antal ombud baserat på medlemsantal och varje ombud har en röst. De beslutar om hur förbundets arbete ska fortsätta under kommande tre år, fram till nästa kongress.

Förbundsstyrelse

Kongressen väljer ny förbundsstyrelse. Den består av totalt 15 personer, men tre väljs av studentorganisationen. Kongressen röstar om resterande nio ledamöter samt en ordförande och första respektive andra vice ordförande.

Efter kongressen

Åren mellan kongresserna är det upp till förbundsstyrelsen och kansliet att göra verklighet av de beslut som har fattats på kongressen.

KONGRESS 2024

Rekordmånga motioner till kongressen i maj

Sista helgen i maj är det dags för kongress då Akademikerförbundet SSR:s fackliga, politiska och organisatoriska inriktning ska slås fast för de kommande åren. Det är tre år sedan sist – och senaste gången var det pandemi, berättar Tore Bengtsson.

– Förra kongressen skedde allt digitalt, och det funkade men det blir ju väldigt

tekniskt och inte lika spontant. Det känns jättespännande att återigen få mötas, umgås och utbyta idéer med medlemmar från hela landet under tre dagar. Mäktigt och väldigt roligt ska det bli!

I år har det kommit in 134 motioner från enskilda medlemmar, distriktsföreningar, och lokalföreningar – enligt Tore Bengtsson är det rekord i förbundets historia.

– Mig veterligen har vi aldrig haft så många motioner inför en kongress någon gång tidigare. Det är jätteroligt! Folk är engagerade och ser att det finns behov för förbundet att driva olika frågor. Mycket fokus ligger på kollektivavtal, löner, arbetstid och arbetsmiljöfrågor.

Text: Therese Johansson Foto: Getty Images

Finns det några motioner som sticker ut?

– En fråga som var uppe på tapeten redan 2018 och som har utretts, men som ändå är intressant är huruvida det bör finnas fler kanslier ute i landet, och inte bara i Stockholm. Det lyfter fram det alla lokalfackliga någon gång kan känna, nämligen behovet av stöd och bollplank i det fackliga uppdraget. Det kan vara ensamt där ute.

– Men det finns ett stort stöd att få från förbundet centralt, inte minst digitalt, i form av möten, seminarier och utbildningar. Dessutom är våra ombudsmän tillgängliga för medlemmar i hela landet.

Kommer det bli några debatter?

– Det finns ett tryck i frågan om arbetstid och arbetstidsförkortning, så där kan det säkert bli en del debatter. Många av våra medlemmar befinner sig i en väldigt tuff situation på jobbet, med stress och bristande arbetsmiljö. Att få gå ner i tid med bibehållen lön står på många önskelista. Men arbetsgivare får inte genomföra detta på våra medlemmars bekostnad och förvänta sig att man ska utföra ett heltidsjobb på fyra i stället för fem dagar. Det är en komplex fråga.

Under kongressen kommer också en ny förbundsstyrelse på totalt femton personer att väljas. Fyra nya namn har föreslagits – och valberedningen vill ge Heike Erkers fortsatt förtroende som ordförande för Akademikerförbundet SSR. ●

Är du socionom och kommer i kontakt med gängkriminalitet?

Då är du välkommen till Klara Socionoms och Läras kostnadsfria webinar. Webinaret vänder sig till dig som i ditt arbete med ungdomar kommer i kontakt med gängkriminalitet eller som på annat sätt är engagerad i ämnet.

Gängkriminalitet och normbrytande beteende

Måndag 3 juni klockan 8.30–9.00

Mer information och anmälan:
marina.back@klarakompetens.se

Du kan även anmäla dig direkt till Lära genom att skanna qr-koden.

EU-val

27 länder röstar fram 720 ledamöter till Europaparlamentet den 6–9 juni. Sverige röstar fram 21 ledamöter den 9 juni. Europaparlamentet är världens enda direktvalda transnationella parlament.

Datum: 9 juni

Håll koll!

och läs mer i kalendern på Akademssr.se

24–26 maj: Kongress Akademikerförbundet SSR håller kongress. Här stakas vägen ut för kommande tre år och det väljs ny förbundsstyrelse.

Kom å lyssne!

Under Almedalsveckan håller Akademikern två seminarier tillsammans med Socionomen på teman om välfärdsbrottslighet och Kriminalvårdens expansion.

Datum: 25 juni

14–15 augusti: Kommek 2024. Kommunalekonomernas förening arrangerar konferensen för alla som arbetar med ekonomi och styrning i kommuner och regioner. Över 2000 ekonomer, ledare, forskare och leverantörer väntas delta.

Foto: Getty Images, Helene Simonsson

Akademikerförbundet SSR

Allt det här ingår i ditt medlemskap

Kollektivavtal och lokala företrädare. Vi förhandlar fram kollektivavtal, driver dina åsikter och utvecklar din arbetsmiljö tillsammans med vår lokala organisation som ger dig närhet till kompetenta fackliga företrädare.

Råd och stöd från våra ombudsmän. Vår rådgivning ger dig snabba svar på arbetsrättsliga frågor och råd om anställningsavtal, lönerådgivning med mera. Vi har också särskild rådgivning för chefer. Rådgivningen har öppet 08.00–17.00 på vardagar. Telefonnumret är 08-617 44 00.

Inkomstförsäkring. Inkomstförsäkringen ingår i medlemskapet och kompletterar ersättningen från a-kassan upp till 80 procent för månadslöner upp till 100 000 kronor. Vår inkomstförsäkring ger även ersättning om du säger upp dig själv.

Vill du veta mer om ditt medlemskap? Besök vår hemsida www.akademssr.se!

Försäkringar. Teckna prisvärda medlemsförsäkringar med rabatt hos Akademikerförsäkring och Folksam.

Lönestatistik. Du får personlig lönerådgivning från våra ombudsmän och tillgång till Saco Lönesök där du kan ta fram lönestatistik.

Karriärutveckling. Vi hjälper dig att formulera ansökningshandlingar, ger stöd inför intervju och löneförhandling samt karriärcoachning.

Rabatt på bolån och banktjänster. Du får medlemsrabatt på bolån och andra banktjänster.

Tidskrifter. Du får vår prisbelönta medlemstidning Akademikern. Om du är chef, personalvetare eller egenföretagare får du även Chefstidningen. Du får också medlemsrabatt på Socionomen.

Fritidshus. Hyr våra populära fritidshus och lägenheter utanför Nice i Frankrike, i Fuengirola i Spanien och i Klövsjö i Jämtlandsfjällen.

Pensionsrådgivning. Du får kostnadsfri pensionsrådgivning av Folksams pensionsexperter.

Vill du ha rådgivning? Gå in på svardirekt.akademssr.se eller ring 08-617 44 00

Medlemsavgifter per månad, exkl a-kassa. Avgifterna gäller från 1 juli 2015.

Ordinarie avgift, arbetar mer än halvtid	260 kronor	Eget företag (serviceavgift för eget företag tillkommer med 380 kronor inkl moms)	83 kronor
Deltidsarbetande, 50 % eller mindre	198 kronor	Anställning halvtid eller mindre + eget företag (serviceavgift för eget företag tillkommer med 250 kronor inkl moms)	198 kronor
Nyexaminerad med anställning, max två år efter avslutad grundutbildning	135 kronor	Utländsk anställning och arbetar utomlands	94 kronor
Introduktionsmedlem, max två år	135 kronor	Pensionär	73 kronor
Doktorand	146 kronor	Etableringsmedlem	100 kronor, engångsbelopp
Föräldraledig, sjukskriven, studieledig mer än tre månader (anställda)	112 kronor	Student	100 kronor, engångsbelopp för hela studietiden
Arbetsökande 100 %	94 kronor		

Om du är medlem i Akademikernas a-kassa tillkommer 130 kronor/månad.

Du betalar väl med autogiro? Ett enkelt sätt att spara miljön! Anmäl dig på akademssr.se/autogiro

Vi har infört en avgift på 35 kr för pappersfaktura som du slipper om du väljer att betala via autogiro eller E-faktura. Fakturaavgift tas inte för student- eller pensionsmedlemmar, företag eller tidningsprenumerationer. Fakturor för egenföretagares serviceavgift och avgiften för fritidshus skickas via Kivra till er som är anslutna.

Glöm inte att meddela ändrad anställning, arbetslöshet, föräldraledighet, långtidssjukskrivning då det är viktigt för att du ska få rätt service och rätt medlemsavgift. Inga avgifter betalas tillbaka retroaktivt.

Har du frågor om ditt medlemskap, avgifter eller liknande? Kontakta oss på 08-617 44 00 eller medlem@akademssr.se.

Logga in på Mina sidor och kontrollera dina uppgifter

B Posttidning

Ej retur

AVS: Akademikerförbundet SSR
Box 12800, 112 96 Stockholm

Analys
**Vem vakar över
övervakarna?**

Kongress 2024
**Många förslag från
medlemmarna**

Spaning
**Kortare arbetsvecka
kan snart bli
verklighet**

